

Krigen 1940-1945 – set fra Tøstrup Centralskole

I 1939 blev der bygget en stor centralskole 1 km syd for Tøstrup. Den skulle være for børn fra hele omegnen. Overfor lå der en lille gård "Dalbo", hvortil mine forældre flyttede i 1941. De havde i 1939 fået jobbet som pedel på skolen.

Før vi flyttede til "Dalbo" boede vi i Sivested et par kilometer syd for skolen. Den 9. april stod jeg – 5 år gammel – udenfor vores hus om formiddagen og så de mærkelige sorte fugle flyve hen over himlen. Jeg vidste ikke hvad det var og var også for lille til at forstå det.

De første år af krigen mærkede vi ikke meget til den, men i 1944 havde tyskerne "bedt" om lov til at bo på skolen. Der var ingen der var begejstret for det. Lærer Boes var meget vred, men vi måtte bare finde os i det. Skolen havde tre lærere, Boes som førstelærer, lærer Simonsen som 2. lærer og frk. Thøgersen som lærerinde.

Heldigvis kunne Simonsen tale tysk, så vi var ikke helt fortabte overfor tyskerne, og hans hjælp fik min far brug for senere.

Den dag tyskerne skulle komme havde alle travlt med at rydde gymnastiksal med redskabs- og omklædningsrum samt sløjdlokalet, som lå i kælderen ved siden af fyrrummet, der var min fars domæne. Bordene i lokalet skulle skrues af gulvet, og da alt var klart, ankom der så et regiment tyskere, der indlogerede sig de forskellige steder. Min far skulle ned i fyrrummet, og jeg ville gerne med. Da vi kom derned så vi, at der udenfor døren sad fire russiske fanger. Vi gik ind i fyrrummet, og da far var færdig med at fyre, låste han døren, og vi gik hjem.

Heldigvis skulle mine forældre i byen om aftenen, men i løbet af aftenen blev der så tilrøget nede i kælderen, at tyskerne troede, det var sabotage, men lærer Simonsen fik reddet trådene ud og forklaret, at vi jo havde haft travlt på grund af deres ankomst, og den forklaring var de tilfredse med. Det viste sig at far havde glemt at lukke lågen til fyret.

Hver aften skulle han derover ved 22-23 tiden. Der skulle være varme i skolestuerne næste morgen, når eleverne kom. Hver gang blev han holdt an af en tysker med gevær. Det var bælgmørkt, og alt var jo mørkelagt under krigen.

Frk. Thøgersen boede på 1.sal over skolestuerne og ved siden af hendes lejlighed var der et fint skolekøkken, som tyskerne også kunne bruge. Lærer Boes og lærer Simonsen havde hver en lejlighed, der lå i forlængelse af skolestuerne, så der var adgang ud til skolegangen fra hver side af gangen. I Simonsens lejlighed "lånte" tyskerne også hans kontor, der lå ud til gangen, så han måtte gå gennem "deres" kontor hver gang.

En dag vi stod i vort køkken kom der pludselig marcherende et helt regiment gennem vores gård, og de gik op på marken bag gården og begyndte at grave skyttegrave. Der fandt vi så ud af, at de ikke behøvede at spørge om lov!

Ved siden af sportspladsen lavede tyskerne et landskab ved at grave en rende cirka ½ meter dyb. Så var der i midten en rektangel på cirka 2 gange fire meter. Så kunne de sidde der og lave strategier angående øvelser eller hvad det var de lavede.

En dag jeg kom ind i stuen, sad der en officer. Hvordan det gik til, at han sad der, ved jeg ikke, men min søster var der, og da hun gik på Ryomgård Realskole, havde hun lært tysk. Hun havde fået fat i, at han hed Eisennach, var købmand og havde kone og to børn, men han vidste ikke om de var i live. Det syntes jeg faktisk var synd for manden, uanset om han var tysker eller ej. På mig virkede han som om han overhovedet ikke syntes godt om Hitler. Han ville hellere hjem til sin familie.

Eisennach ønskede bare et godt og venligt forhold til os. Det kunne jeg tydeligt mærke, for en dag i skolegården kaldte han på mig. Han ville have mig til at gå til købmand for sig, og hvordan vi klarede det rent sprogligt, kan jeg ikke huske. Om jeg fik købt det rigtige, melder historien ikke noget om.

En dag kom min søster Ruth ikke hjem fra skole. De var nogle piger, der fulgtes ad til Ryomgård Realskole med toget fra Ramten, som ligger 3-4 km nord for Tøstrup. Vi anede ikke hvad der var sket, før der var nogen der fortalte, at der havde været sabotage på Gjerrildbanen. Min far tog ud for at lede efter hende, og kl. 22 om aften kom de endelig hjem. Det var en lang skoledag, men den endte godt.

De sidste soldater der kom til skolen var store drenge. Om nogle af dem nåede at komme til fronten ved jeg ikke, men heldigvis var det ved at være slut, og det var alle glade for.

Hvor lang tid de var på skolen kan jeg ikke huske, men den 4. maj 1945 var de borte. Om aftenen var jegovre ved Bente Boes. Vi var ude i skolegården, da lærer Boes kom ud med Dannebrog under armen, og vi gik sammen ud og hejste flaget, og han så rigtig glad ud. På vi to ni-årige piger tror jeg ikke, det gjorde det store indtryk. Jeg tror ikke vi rigtig forstod det.

Efter krigen skulle der ryddes op – rent bogstaveligt – og jeg husker at jeg en søndag var med mor i kirke. Da gudstjenesten var slut og vi kom udenfor, holdt der en lastbil med åbent lad, hvorpå der var nogle mænd, og jeg mener, at de tog nogle af kirkegængerne med. Om det er sandt eller en drøm, kunne jeg tænke mig at få opklaret. Måske er der nogle der ved mere.

Inger Asmussen, Ebeltoft